

Temat: POD RZĄDAMI SANACJI

1. **Rządy sanacji** - potoczna nazwa rządów sprawowanych w Polsce w latach 1926-1939 przez marszałka Józefa Piłsudskiego i jego następców. Charakteryzowały się ograniczeniem demokracji i swobód obywatelskich i autorytarnymi metodami sprawowania władzy.

2. Przewrót majowy i początki rządów sanacji:

- rząd Wincentego Witosa wraz z prezydentem Wojciechowskim podaje się do dymisji,
- nowym prezydentem zostaje Ignacy Mościcki, a premierem Kazimierz Bartel,
- 2.08.1926 r. - tzw. nowela sierpniowa, która była inicjatywą nowego rządu jest początkiem przebudowy ustroju Polski z demokratycznego na autorytarny,
- władza silnej ręki opiera się przede wszystkim na Józefie Piłsudskim.

12-15 maja 1926 r. - Józef Piłsudski dokonuje zamachu stanu.

3. Sanacja a opozycja:

- odpowiedzią na ruchy opozycji jest utworzenie Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem (BBWR),
- na czele BBWR staje Walery Sławek - bliski współpracownik Józefa Piłsudskiego,
- w walce z opozycją rządzący aresztują przywódców ugrupowań, m.in. Witosa i Korfanteo,
- BBWR wygrywa z Centrolewem w tzw. wyborach brzeskich (1930 r.)

Endecja tworzy opozycyjny Obóz Wielkiej Polski.

4. Konstytucja kwietniowa (23 kwietnia 1935r):

- z obawy na stan zdrowia Józefa Piłsudskiego powstaje nowa konstytucja - konstytucja kwietniowa, która przyznawała prezydentowi szerokie uprawnienia,
- wyboru prezydenta na 7-letnią kadencję miało dokonywać Zgromadzenie Elektorów,
- konstytucja miała gwarantować utrzymanie władzy autorytarnej w przypadku śmierci Józefa Piłsudskiego.

23.04.1935 r. - Ignacy Mościcki podpisuje nową ustawę zasadniczą

5. Sanacja bez Piłsudskiego:

12 marca 1935 roku nastąpiła śmierć Józefa Piłsudskiego.

- śmierć tak wielkiego autorytetu to wielki cios dla obozu sanacji,
- urząd Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych zostaje powierzony Edwardowi Rydzowi-Śmigłemu,
- w obozie sanacji wybucha konflikt o sprawowanie władzy między Sławkiem a Mościckim,
- z inicjatywy Rydza-Śmigłego zostaje powołany Obóz Zjednoczenia Narodowego.

6. Utrwaleniu władzy obozu sanacyjnego służyło uchwalenie 23 kwietnia 1935 roku nowej konstytucji (tzw. konstytucja kwietniowa). Dawała ona prezydentowi niezwykle szerokie uprawnienia: mianowanie rządu, zwoływanie i rozwiązywanie parlamentu oraz wskazywanie kandydata na swego zastępcę. Prezydent, w myśl nowej konstytucji, był nadrzędny wobec parlamentu i sądów, a odpowiedzialność ponosił wyłącznie przed "Bogiem i historią".

7. Twórca COP-u:

Eugeniusz Kwiatkowski był ministrem przemysłu i handlu.

- nowy minister przyczynia się do przezwyciężenia skutków załamania gospodarczego,
 - ogłoszenie tzw. planu czteroletniego (1936 r.) oraz utworzenie COP-u,
 - budowa Centralnego Okręgu Przemysłowego, na którego terenie znajdują się m.in. zakłady zbrojeniowe w Sanoku, elektrownie w Różanowie i Porąbce, zakłady lotnicze w Mielcu i Rzeszowie, kombinat metalurgiczny w Stalowej Woli.
- Endecja tworzy opozycyjny Obóz Wielkiej Polski.

7. Nastąpił konflikt między Mościckim, a Rydzem Śmigłym, ze względu na ambicje drugiego z nich. W celu złagodzenia konfliktu prezydent mianuje Śmigłego marszałkiem Polski. Nowy marszałek jest przekonany, że konflikt z III Rzeszą jest nieunikniony, a próbuje pomyśleć opracowania planu wojny.

8. W okresie rządów sanacji kontynuowano politykę sojuszu z Francją i Rumunią. W stosunkach z Niemcami i Związkiem Radzieckim prowadzono politykę "równych odległości", tzn. nie wchodzenia w sojusze z jednym z tych państw, przeciwko drugiemu. Wyrazem tej polityki było podpisanie 15 lipca 1932 roku paktu o nieagresji ze Związkiem Radzieckim i deklaracji o niestosowaniu przemocy z Niemcami, 26 stycznia 1934 roku.

Podstawowymi zasadami polskiej polityki zagranicznej w okresie sanacji było wspieranie utrzymania postanowień traktatu pokojowego po I wojnie światowej i utrzymanie statusu Wolnego Miasta Gdańska.

Starano się też unormować relacje z Litwą, która ze względu na spór o przynależność państwową Wilna, aż do roku 1938 nie utrzymywała stosunków dyplomatycznych z Polską.

Pierwsze lata rządów sanacji (1926-1929) były okresem pomyślnej koniunktury dla polskiej gospodarki. Przezwyciężono skutki wojny celnej z Niemcami oraz zdobyto nowe rynki zbytu na polskie towary, prowadzono rozbudowę portu w Gdyni.

Wybuch wielkiego kryzysu gospodarczego (29 października 1929) spowodował załamanie polskiej gospodarki.

W latach 1929-1932 polska produkcja przemysłowa spadła o niemal 50%, bezrobocie objęło 43% ludności zawodowo czynnej, zaś ceny artykułów rolnych spadły drastycznie.

Trudną sytuację pogłębiała polityka rządu, który przez długi czas nie reagował odpowiednio na kryzys. Sztucznie utrzymywano wysoki kurs złotówki co napędzało spadek produktu krajowego brutto.

W roku 1935 wicepremierem i ministrem skarbu został Eugeniusz Kwiatkowski. Zainicjował on czteroletni plan inwestycyjny (1936-1939) oraz rozszerzył zakres interwencji państwa w gospodarce. Sztandarowym dokonaniem tego okresu jest budowa tzw. Centralnego Okręgu Przemysłowego i stopniowe przezwyciężenie skutków kryzysu.